

12.10.2009

Työ- ja elinkeinoministeriölle

- Viite:** Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla oleva muutosesitys (versio 10.7.2009) lakiin julkisesta työvoimapalvelusta
- Asia:** Kannanotto palkkatukien myöntämisedellytysten muutoksien vaikutuksista vammaisten ja osatyökykyisten (vajaakuntoisten) työllistämiseen

Julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin parhaillaan työ- ja elinkeinoministeriössä valmistavana olevassa muutosesityksessä on palkkatukien osalta todettu, että palkkatuki myönnettäisiin jatkossa elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle de minimis -tukena paitsi vajaakuntoisten osalta. Näin ollen suunnitteilla oleva palkkatukien myöntämisedellytysten muutos ei suoraan koskisi vajaakuntoisten työllistämiseen myönnettävää tukea, mutta välillisesti muutoksella olisi kyllä vajaakuntoisten työllistymismahdollisuuksia heikentäviä vaikutuksia, varsinkin kolmannen sektorin järjestämissä työllistämistoimissa, erilaisissa yhteisöissä ja hankkeissa.

Aiheesta käydyissä keskusteluissa on de minimis -sääntöä myönteisempänä vaihtoehtona katsottu ryhmäpoikkeusmenettelyä, joka on EU:n tukisäännöksissä toinen mahdollinen ratkaisutapa. Ryhmäpoikkeusmenettely palkkatukien osalta myös yksinkertaistaisi nykyistä palkkatukijärjestelmää.

VATES-säätiö esittää palkkatukien myöntämisessä ryhmäpoikkeusmenettelyn käyttöä, jota myös suurempien työllistämisyksiköiden olemassaolo voidaan jatkossakin turvata.

Mikäli toteutettavaksi tulisi de minimis -sääntö, niin käytännössä tämä vaikeuttaisi oleellisesti sellaisten suurimpien työllistämisyksiköiden kuten mm. tuotannollisten työkeskusten ja sosiaalisten yritysten toimintaa, jotka työllistävät enemmän kuin noin 15 henkilöä. Järjestelmä sopisi ainoastaan pienille mikroyrityksille, joiden työllistämistoimintaan de minimis -säännön soveltaminen ei aiheuttaisi muutosta. Valtakunnallisesti suurempi työllistämiskapasiteetti on suuremmilla työllistämisyhteisöillä, siksi myös niiden toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää.

Tuotannollisia työkeskuksia on hieman yli 50 ja työllistämisen monipalvelukeskuksia arviolta noin 15. Työllistämispalveluiden käyttäjäasiakkaista tuotannollisissa työkeskuksissa keskimäärin 37 prosenttia työskentelee työsuhteessa. Monipalvelukeskuksissa työsuhteessa on 29 prosenttia. Koska molemmat yksikkötyypit ovat henkilöstömääriltään varsin suuria, niin de minimis -säännön soveltaminen todennäköisesti supistaisi merkittävästi tai jopa lopettaisi työsuhteisen työllistämisen näissä yksiköissä. Työsuhteisten työntekijöiden avulla turvataan toiminnan jatkuvuus ja ammattimaisuus. Tämän turvin voidaan ylläpitää kuntoutumis- ja valmentautumistarpeisiin soveltuvaa yksilöllisesti sopeutettua työtä. Työtehtävät toimivat siis tärkeänä tukirakenteena ja osana kuntoutus- ja valmennusprosessia.

VATES-säätiö pitää tärkeänä, että viranomaiset hyödyntäisivät päätöksissään palkkatukien maksimipotentialiaa sekä lain sallimia maksimitukijaksojen pituuksia.

Euroopan yhteisöjen komission antamassa ryhmäpoikkeusasetuksen (No 800/2008) artiklassa 40 ja 41 on määritelty palkkatuen muodossa myönnettävän tuen suuruus heikossa työmarkkina-
asemassa olevien henkilöiden osalta (*Article 40: disadvantaged workers; Article 41: disabled workers*).

VATES-säätiö esittää, että vajaakuntoisten, vammaisten ja osatyökykyisten, osalta palkkatuen myöntämisedellytykset muutettaisiin yhteneväiseksi ryhmäpoikkeusasetuksen kanssa siten, että maksimimäärä nousisi nykyisestä 50 prosentista 75 prosenttiin. Palkkatuen (*wage subsidies*) piriin tulee voida laskea myös palkan sivukulut kuten nykyisinkin. Tukijaksojen kestoisiin emme esitä muutoksia.

Perusteena vajaakuntoisten suuremmalle palkkatukiprosentille on, että lähes poikkeuksetta näiden henkilöiden työn tuottavuus, varsinkin työsuhteen alussa, on selvästi muiden työntekijöiden tuottavuutta heikompi. Palkkatuen periaatteenahan on kompensoida näiden henkilöiden alentunutta työkykyä ja tuottavuutta, jotta heidän palkkaamisensa olisi työnantajille mahdollista.

Palkkatukisäännösten "siirtymämenettelynä" tulee selvittää niiden vajaakuntoisten työntekijöiden asema, jotka on jo aiemmin rekrytoitu ja työntekijän vajaakuntoisuuden johdosta ei ole nähtävissä hänen välitöntä työllistymismahdollisuutta avoimille työmarkkinoille.

VATES-säätiö esittää, että alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työllistämistä aiheuttavien lisäkustannusten korvaamiseen myönnettäviä tukia kehitetään.

Ryhmäpoikkeusasetuksen artiklassa 42 on määritelty alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työllistämistä aiheuttavien lisäkustannusten korvaamiseen myönnettävä tuki (*Aid for compensating the additional costs of employing disabled workers*). Tämän mukaan mm. toimitilojen ja laitteiden mukauttamisesta aiheutuvat kustannukset tai "alentuneesti työkykyisen työntekijän" avustamisesta aiheutuvat kustannukset ovat 100-prosenttisesti tukikelpoisia kustannuksia.

VATES-säätiö pitää tärkeänä, että myös tämä artikla huomioidaan komission esityksen mukaisesti suomalaisessa lainsäädännössä ja luodaan kansalliset instrumentit tai kehitetään nykyisiä instrumentteja ko. kohdan toteuttamiseksi. Esimerkkinä mainittakoon TE-toimistojen myöntämä työolosuhteiden järjestelytuki, jota on nykyisellään käytetty erittäin vähän, mutta joka olisi kehitettävissä merkittäväksi työolojen sopeuttamista edistäväksi tukimuodoksi.

VATES-säätiö

Marjatta Varanka
toimitusjohtaja
puh. 050 516 4485

Jarmo Kujanpää
kehittämispäällikkö
puh. 040 588 0007

VATES-säätiö on vuonna 1993 perustettu asiantuntijaorganisaatio, joka toimii vammaisten ja osatyökykyisten ihmisten yhdenvertaiseksi työllistämiseksi. Säätiö kehittää työllistymismenetelmiä, ylläpitää erityistyöllistämisen toimijoiden verkostoja, tarjoaa koulutusta sekä tekee vaikuttamistyötä. Säätiön ylläpitämässä Kyvyt käyttöön -verkostossa on jäsenenä noin 500 henkilöä sosiaalisen työllistämisen yhteisöistä ja sidosryhmistä. VATES-säätiöllä on 35 taustayhteisöä, jotka ovat valtakunnallisia vammaisjärjestöjä ja niiden alueellisia yhdistyksiä sekä erityishuollon kuntayhtymiä ja työllistämispalveluita tuottavia toimijoita. VATES-säätiö, Oltermannintie 8, 00620 Helsinki, www.vates.fi